

Impressies PTT winter 1993/94

■ *Op dit moment zitten de tellingen voor het Punt-Transect-Tellingenproject seizoen 1993/94 er weer op. Met het PTT wordt onderzocht welke wintervogels toe- of afnemen. Het project loopt vanaf 1978. Eerste indrukken van het seizoen 1993/94.*

Variabel winterweer

De tellingen van het seizoen 1993/94 vonden onder weersomstandigheden plaats die eens te meer aantonen dat de Nederlandse winter doorgaans gematigd is, maar desalniettemin uitschieters kent.

De eerste telperiode (10-25 november) begon met zacht en regenachtig weer met onstuimige trekjes en storm op de 14e. Pal daarna draaide de wind naar NO, en werd droge en koude lucht aangevoerd zodat het, vooral 's nachts, licht tot matig ging vriezen. Na afloop van de telperiode zette de koude door, zodat november 1993 de op twee na koudste novem-bermaand van de eeuw werd.

December stond vooral in het teken van regen. Tijdens de telperiode (15 december-1 januari) trok een treurige stoet van depressies over ons land, met achterlating van enorme hoeveelheden water. Omdat het overall in West-Europa dezelfde misère was, ontstonden er grote problemen met de waterafvoer, met als gevolg dat omstreeks Kerstmis een vijfde van de provincie Limburg onder water stond en duizenden mensen uit hun huizen verdreven werden.

De februari-telling (10-25 februari) viel samen met een korte maar hevige koudeperiode. De eerste dagen maakte een snijende oostenwind in combinatie met lage temperaturen het buiten vertoeven onaangenaam, en aan het eind van de periode zorgden sneeuw, ijzel en mist voor verkeerschaos. Daartussenin kwamen dagen voor met mooi rustig vriesweer.

Tellingen

Op dit moment (eind februari) zijn de meeste formulieren van november en december binnen (265 resp. 297). Vooral het aantal van december valt wat tegen, maar dat is niet verwonderlijk gezien de bijzonder ongunstige weersomstandigheden. Vermoedelijk zullen er overigens nog wel wat formulieren binnendruppelen. Over de medewerking tijdens de februari-telling is momenteel nog weinig te zeggen.

Impressies

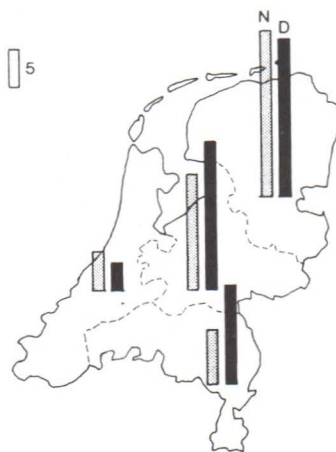
De koudeperiode in november verjoeg veel Kieviten en Goudplevieren uit ons land. Tijdens het zachte weer

in december keerde een deel ervan weer terug. Witgatjes werden in november op 15 en in december op 8 routes genoteerd. Tijfijtjaf (november 6 routes, december 2) en Zwartkop (november en december 1 route) werden weinig gezien. IJsvogels waren aan het begin van de winter op de nodige routes aanwezig. We zijn benieuwd hoe ze de twee vorstperiodes zijn doorgekomen.

Van verschillende soorten werden grote aantallen geteld. In de loop van de zomer van 1993 kwam een invasie van Kruisbekken op gang die tot diep in de herfst aanhield. Vooral in Drenthe en op de Veluwe bleven de hele winter flinke groepen aanwezig. Ook Zwarte Mezen waren in de herfst van 1993 talrijk. Al vroeg in september werden trekkende groepen opgemerkt en hielden zich Zwarte Mezen op in stadstuintjes en op andere ongebruikelijke plekken. Tijdens de eerste PTT-telling was het gros echter al doorgetrokken, al waren de aantallen op de zandgronden wat hoger dan normaal en werden in West-Nederland Zwarte Mezen gemeld op plekken waar ze normaliter schaars zijn. Sijzen hadden een vet jaar.

Sijzenwinter

Sijzen staan bekend om hun wisselvallige optreden. De aantallen die in Nederland doortrekken of overwinteren, kunnen enorm variëren. Sijzen die in ons land gezien worden zijn grotendeels afkomstig uit Scandinavië, Rusland en Midden Europa.

Figuur 1. Gemiddeld aantal Sijzen per route in november en december.

Voor zover ze niet bij ons blijven hangen trekken ze door naar elders in West-Europa, terwijl een niet onaanzienlijke component in Zuid-Europa terechtkomt. Een enkeling steekt zelfs de Middellandse Zee over en belandt in Noord-Afrika. De trekwegen en winterkwartieren van de bij ons doortrekkende Sijzen kunnen van jaar tot jaar sterk verschillen, afhankelijk van het voedselaanbod.

In de afgelopen decennia zijn er winters geweest waarin zeer veel Sijzen in ons land verbleven, o.a. 1981/82, 1983/84, 1985/86 en 1990/91. Meestal wordt een vette Sijzenwinter voorafgegaan door sterke trek in oktober. Het meest magere seizoen van de afgelopen 20 jaar was de winter 1976/77, toen velen amper Sijzen gezien hebben. Dat dit niet alleen in ons land het geval is bewijst het Deense PTT-project. In die winter werd de laagste index vastgesteld in de hele periode 1975-90.

De winter 1993/94 mag zeker tot de betere winters gerekend worden. Al eind september was er massale trek van Sijzen, en in oktober werden soms enorme groepen gezien en puilden de netten van ringers uit. Op de vrijwel dagelijks bezette trektelpost Arnhem waren de aantallen in de herfst van 1993 de hoogste sinds met tellen begonnen werd in 1981 (Vlerk 10: 135).

In tegenstelling tot de Zwarte Mees was de soort tijdens de PTT-tellingen nog volop aanwezig. Tijdens de novembertelling werden 3432 Sijzen gezien en tijdens de decembertelling 4367. De aantallen per route waren het hoogst in het noordoosten en midden van het land. Van november op december namen de aantallen in het midden en zuiden van het land toe terwijl ze in het noordoosten gelijk bleven (figuur 1). In beide periodes werden er op 8 routes meer dan 100 Sijzen geteld. Het maximum op één route was 565 (december).

Vermoedelijk zijn er ook tijdens de februari-telling veel Sijzen gezien. Veel wandelingen in de middagpauze rondom het kantoor op de Wylerberg werden in ieder geval opgeluisterd door luidruchtige groepjes, waarbij de mannetjes met hun nasale gekweel de meeste aandacht trokken.

Alle tellers worden bedankt voor hun inspanningen en eventueel de doorstane ontberingen.

Fred Hastings & Jaap Baas